

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.

Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —

Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.

Ne frankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335,

Štev. 90

Maribor, sreda, dne 10. novembra 1937

Leto XII

Pred velikimi odločitvami na Sredozemskem morju

Dogodki na obalah Sredozemskega morja vedno bolj ogrožajo svetovni mir. Španija, kjer je iz generalnega upora nastala državljanska vojna, postaja bojno polje, na katerem evropske fašistične države preiskujejo svoje vojaške in diplomatske moči. Izhod tega boja še ni mogoče predvideti.

Toda ni samo Španija nemirna dežela na obali Sredozemskega morja. Tudi v Palestini se že dolgo razvija spor med Arabci in Židi, katerim so Angleži v takozvani Balfourjevi deklaraciji l. 1917. obljubili vrnitev njihove nekdanje dežele, da bi si dosedaj razkropljeni po celem svetu ustvarili kulturno in gospodarsko središče. Ta boj do nedavna ni prehajal preko mej običajnih političnih borb. Šele v času abesinske krize in z njo zvezanimi sankcijami proti Italiji in sedanjo zaostritvijo položaja radi Španije, je borba zavzela nevarno obliko, ki grozi preiti v oborožen in

spontan upor Arabcev proti Angležem.

Danes namreč boj ne velja več v toliki meri Židom, kakor pa angleškim oblastvom. In ta boj financira neka evropska država. Tudi drugi znaki kažejo povečevanje napetosti na Sredozemskem morju. Italija pošilja čete v Libijo, na mejo Egipta, ki je pod angleško oblastjo. Angleži utrjujejo vse svoje postojanke, posebno v vzhodnem delu, ki branijo sueški prekop. Kdor zasleduje dogodke, vidi, da so med seboj v zvezi.

Pred kratkim je izšla v Leipzigu knjiga Edmunda Schopena »Odločitve o svetu v Sredozemskem morju.« Pri današnjem režimu v Nemčiji jo smemo smatrati za izraz oficijelnega stališča nemških vodilnih krogov.

Kako gledajo torej fašisti in nacionalisti na to stvar?

Omenjena knjiga jo razlaga tako-le: Dežele okoli Sredozemskega morja so bile zibelka evropske kulture. To je bila posledica zemljepisnega položaja in s tem zvezanega gospodarskega razvoja. Zgodovina starega in srednjega veka se vrši ob teh obalah. Tu so vstale Atene in se razvil Rim. To je bila posledica posebne sposobnosti Rimljanov kot naroda, ki je določen za vladanje (Herenvolk). Oni so ustvarili veliko državo s visoko kulturo, ki je dosegla svoj višek v dobi cesarjev. Toda prišel je »strup iz vzhoda«, grška pesimistična filozofija je uničila moralne vrline rimskega naroda in ga demoralizirala, tako da je bil sposoben sprejeti krščanstvo, ki je predstavljalo po mnenju Schopena vero manjvrednih ras, ki so dajale Rimljanom sužnje. Krščanstvo je bilo nedinamično in neaktivno (žensko, pravi Schopen) in ni moglo na mestu uničenega antičnega Rima ustvariti nekaj enakovrednega. V tem se vidi protikrščansko razpoloženje nemškega fašizma, kateremu je nemška katoliška stranka pomagala do oblasti.

Sredozemsko morje je v tej dobi prenehalo biti vez, ampak je postalo meja, ki je ločila. Papeži niso bili sposobni razumeti svojega zgodovinskega poslanstva, ki jim ga je

Rudarji državnih rudnikov protestirajo

Rudarji zahtevajo sporazumno ureditev mezd in kolektivno pogodbo

Vsej naši javnosti je znano, v kakšni bedi žive rudarji v državnih rudnikih, osobito v Zabukovci in Velenju. Vzroka sta dva: Prvi vzrok so skrajno nizke mezde, drugi pa večletno praznovanje šihov.

To in še mnogo drugih nedostatkov je dalo povod, da so rudarji že lansko leto pričeli

z meznim gibanjem.

Zahtevali so poleg drugega tudi 30 odst. povišanje temeljnih in akordnih mezd. Ali žal vsled neodločnosti rudarjev in preslabe organizacije je uspelo upravi državnih rudarskih

podjetij v Sarajevu, da je zavlekla mezdno gibanje do septembra t. l. Šele dne 9. septembra so se vršila v Sarajevu tozadevna pogajanja, pri katerih ni prišlo do sporazuma vsled tega, ker je uprava nudila povprečno samo 5 odst. poviška, kar delavski zastopniki niso mogli sprejeti, čeprav so svoje zahteve znižali na 20 odst.

Dne 19. oktobra t. l. pa je izdala uprava državnih rudnikov v Sarajevu v sporazumu z ministrom za šume in rudnike odlok, s katerim se s 1. novembrom t. l. odredijo plače ru-

darjev državnih rudnikov sledeče: Za 50 para se poviša temeljna plača bolj sposobnim kopačem in deloma tudi učenim kopačem in vozačem. Tega povišanja bi bilo deležno 10 odst. vsega delavstva. Na te in vse obstoječe temeljne in akordne mezde se zviša doklada za 10 odst. To je približno 5 odst. povišek.

Radi tega diktata so rudarji skrajno ogorčeni in ga vsepovsod s protestom odklanjajo in zahtevajo njihovim potrebam primerno povišanje mezd in uvedbo kolektivne pogodbe po obrtnem zakonu čl. 209.

Podlaga za unijo JRZ in JNS

V boju proti združeni opoziciji sta JRZ in JNS že našli načelno podlago za skupno delo in zvezo.

Kakor pravi dr. Šečerov v »Jugoslov. Novinah«, so ta skupna načela sledeča:

»1. da mora biti naša država Jugoslavija enotna državnopravna tvorba na temelju ustave iz leta 1931 na čelu z dinastijo Karađorđevićev in Nj. Vel. kraljem Petrom, 2. da mora imeti Jugoslavija samo enega kralja, eno narodno predstavništvo, eno vladno, eno vojsko in enotne finance, 3. da se mora ustava iz leta 1931. oživotvoriti in da je v to svrha treba čimpreje uveljaviti zakon o banovinskih samoupravah in izvesti banovinske in mestne volitve, 4. da se v duhu ustave uveljavijo novi politični zakoni.«

Za banovinske samouprave se je zavzemal že 1929. l. g. Pera Živković, na isto stališče so se postavili kasneje pokojni Marinković in Srskić, nato Uzunović, 1935. leta dr. Anton Korošec in končno se je izrekel za nje na javnem shodu v Kamniku tudi minister Krek.

Šečerov pravi nadalje:

»Ker obstoja ta soglasnost v teh temeljnih političnih pogledih, zakaj bi se potem nacionalisti ne združili? Razdvojenost v teh zgodovinskih in usodnih trenutkih je neupravičena in predstavlja velik greh. To bi bil zgodovinski greh in redka slaboumnost s strani naših politikov... Da se

nadmoč nacionalistov manifestira, je v interesu državnega in narodnega edinstva potrebno, da se politiki istih pogledov, četudi različne taktike, združijo, se zbero in povežejo v en blok ali unijo. Nacionalisti in unitaristi ne smejo voditi borbe med sabo na škodo narodnega in državnega edinstva in na škodo nedeljive enotne Jugoslavije. Več dobre volje, več razboritosti, več osebnih stikov in razgovorov je potreba v občem interesu, kakor jih je bilo doslej. Nujna državna potreba je, da se preide preko osebnih občutljivosti in da se gleda samo na temeljni pravec državne politike. Ako se v tem strinjamo, moramo korakati skupaj. Tisti, ki eno hočejo in isto mislijo, naj gredo skupaj.«

Tako med JRZ in JNS res ni nobene velike razlike več in noben pameten razlog ne govori za to, da bi se prepirali med seboj stranki, ki ju združujejo ne samo osnovna načela, temveč tudi rojstvo in dejansko delo obeh. Saj ljudje si prepira med obema strankama ne morejo razlagati drugače, kakor da tiče za njimi samo osebni nesporazumi in ambicije.

»Slovenec« kaže sicer še neko sramežljivost, nerodno mu je, da se je znašel z JNS na istem programu, vendar bo premagal to zadrego, kakor jo je takrat, ko je okleval, ali bi se odločil za JRZ ali ne.

—(—)

Kapitulacija nemškega režima pred kapitalisti

General Göring in predsednik državne banke dr. Schacht sta se sprla radi izvedbe načrta o petletki. Po mnenju dr. Schachta je Göring priredil svoj načrt tako nerodno, da bi s tem ogromno škodoval nemškemu narodnemu gospodarstvu. Da da povdarka svoji opoziciji je dr. Schacht v sporazumu z veleindustrijalci in finančniki najavil svoj odstop. Tega so se naciji tako prestrašili, da so umaknili svoje načrte in sklenili uvaževati zahteve nemških kapitalistov, čijih predstavnik je dr. Schacht. Dr. Schacht je proti neproduktivnim izdatkom kot je gradnja avtocest, vežbališč in oboroževanje.

Kolonije

Nemški fašizem bi rad osrečil tudi črnce

Iz Nemčije prihajajo vedno bolj pogosto vesti, da bo fašistični režim v kratkem zahteval od držav, podpisnic mirovnihih pogodb, vrnitev kolonij.

V tem podpira fašistično Nemčijo Mussolini. O nemškem fašističnem kolonialnem apetitu piše socialistični »Le Populaire« v Parizu.

»Mi bi bili takoj za vrnitev afriških kolonij Nemčiji, ako bi te kolonije mogle napraviti iz Nemčije miroljubno državo.« To je stališče socializmov vsega sveta.

dal geopolitični položaj Rima. Radi tega so se po Schopenovem mnenju polastili Sredozemskega morja islamski narodi, ki so bolje razumeli dinamiko svetovnega razvoja.

Na prelomu 15. in 16. stoletja je prišlo do odkritja Amerike in s tem je Sredozemsko morje izgubilo značaj kulturnega središča evropskih narodov. Nastopila je druga perioda v kulturno - gospodarskem razvoju Evrope, namesto sredozemske je prišla atlantska doba. Dežele ob obali atlantskega oceana so se dvignile, prišla je doba razcveta Španije, Portugalske, Holandske in predvsem Anglije. Toda

čas za Sredozemsko morje je nastopil, ko so se zapadno-evropske države začele zanimati za vzhodno Azijo,

predvsem Indijo. Angleži so začeli iskati najkrajšo pot v Indijo, ki je šla skozi Sredozemsko morje. Ustvarili so si jo kot plod stoletnega dela. Francozi so začeli, Angleži pa dogotovili sueški prekop. Ta pot je življenskega pomena za angleški imperij. Nihče ni do nedavna ogrožal te poti. Francija in Anglija sta si razdelili interesno sfero v Sredozemlju, Francija je dobila zapadni, Anglija pa vzhodni del. Italija, ki ima zemljepisno najugodnejšo lego za obvladanje Sredozemskega morja, je

bila razdeljena na mnogo malopomembnih držav. Po ujedinenju pa je začela igrati važnejšo vlogo, posebno ko so po neuspehu pri delitvi vojne koristi ob koncu svetovne vojne prišli na vladno fašisti. Njih nastop je spremenil položaj. Politika groženj je imela uspeh. Italija je dobila Reko, vrnila so ji otoke v Egejskem morju, Angleži in Francozi so jim odstopili nekaj ozemlja v svojih severoafriških kolonijah. Upali so, da jih s tem potolažijo; toda fašistični režim je hotel ustvariti nekdanji rimski imperij. Skrbno pripravljena akcija v Abesiniji je uspela kljub odporu Društva narodov in sankcij. (Dalje prihodnjič.)

Slepomišenje v zvezi s Španijo

„Odpoklic“ italijanskih čet

Iz Rima so pričeli razširjati vesti o povratku italijanskih čet iz Španije. Pravijo, da gre za pehoto, ostala bo pa artiljerija, letalstvo in tehnične čete. Te vesti so seveda preračunane na to, da bi vplivale na ostali svet. V Angliji naj bi vzbudile dojem, da se hoče Italija pokoriti sklepom o nevmešavanju, na drugi strani pa naj bi prepričale ostali svet, da Francu pomoč ni več potrebna, da bi na ta način dvignili ugled španskega fašizma v svetu.

O odpoklicu italijanskih čet pišejo inozemski listi, da je to le »simbolični« odpoklic, v kolikor so sploh kakšne italijanske čete zapustile Španijo. V ostalem pa gre samo za čete iz severne Španije, ki so precej trpele in niso več sposobne za fronto.

O komisiji, ki naj gre urejevati vprašanje odpoklica tujih čet iz Španije, se čuje, da jo bo vodil na Francovi strani nek Čehoslovak, na strani valencijske vlade pa Poljak. V uspeh teh komisij ne veruje nihče, ker se je bati, da bi se nacisti kruto maščevali nad vsakim človekom, ki bi izdal število tujih čet v Francovem taboru.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, izpolni svojo dolžnost!

Nezadovoljstvo Špancev s tuji

Bivši ministrski predsednik Lerroux, ki je pravzaprav sprožil reakcionarni plaz v Španiji, leži na smrtni postelji in je te dni sporočil svojim prijateljem svoj politični testa-

ment. V testamentu roti Špance, naj ne izroče svoje dežele Italiji in Nemčiji, ampak naj varujejo svojo neodvisnost. Malo pozno se je skesal mož, ki bi bil lahko odvrnil veliko nesrečo od svoje domovine, ako bi bil nesebičen in uvideven, ko je krmaril državo.

Na španskih bojiščih

Franco v Madridu

Dne 4. novembra 1936

Tako so poročali ljubljanski klerikalni listi pred enim letom. Te dni smo imeli obletnico obleganja Madrida. Republikanske čete so Madrid celo leto čvrsto branile kljub žrtvam in kljub divjaškemu rušenju Madrida s Frankovimi bombami. Republika se omejuje večinoma na obrambo, vendar je poleg drugih zmag nad legijonarji in Marokanci dosegla sijajno zmago pri Guadalajari, kjer je uničila cel zbor tujskih italijanskih čet. Madrid je danes utrjen moderno. Uporniki sami se ga boje ter ga hočejo obkoliti, kar bo težko.

Španska vojna kaže jasno, da je španski narod politično zrel in da se zna boriti za svojo svobodo in neodvisnost.

vlada še vedno prilično zatišje. V sektorju Questa de la Reine so zavzele vladine čete postojanke pri Castilli, nedaleč od Casa del Majuelo. Na aragonski fronti so nacisti zman poizkušali zasesti postojanke, ki so jih morali izprazniti radi povodnji. Boji so bili tudi pri Casa del Campo, zapadno od Madrida. Bombni napadi nacistov na odprta mesta se množe. Nad Barbastro v Kataloniji so vladina letala sestrelila dvoje nacističnih bombnikov.

Iz Nemčije še vedno prihaja municija v Španijo. En tovorni avto take municije so zaplenili Angleži v Gibraltarju.

Na morju vedno nova razbojništva

Nacistična letala so napadla francoski parnik »La Corse« in »Imerthie«. Francoske križarke so letala pregnale s topovskimi streli.

Heinleinov »zunanji minister« H. Rutha se je obesil v zaporu. Najintimnejši prijatelj »führerja« sudetskih Nemcev Heinleina, tovarnar H. Rutha, se je v preiskovalnem zaporu v Češki Lipi obesil. Kakor znano, je bil Rutha s še 12 tovariši v preiskavi radi homoseksualnosti.

Bruseljska konferenca je odgodena za nedoločen rok. Povabili so Japonsko, da utemelji svojo odsotnost. Uspeh povabila ni verjeten.

Brat s. Jeana Jauresa je umrl. V Parizu je umrl v 77. letu starosti podadmiral Jaures, brat s. Jeana, ki ga je umorila zločinska roka ob izbruhu svetovne vojne, ker je bil oster nasprotnik te vojne.

Francoski kapitalisti vozijo zlato nazaj v Francijo. Te dni ga je pripelo iz USA za 4 milijarde frankov. Raznesle so se namreč vesti, da namerava Roolevelt razvrednotiti dolar.

Luksemburško vlado so sestavili. V belgijski deželi Luksemburg so sestavljali vlado pet mesecev. Sestavil jo je Duffond. V vladi so trije katoliki, dva socialisti in en liberalec.

Moskva — skoro 6 milijonov prebivalcev. Moskva je štela leta 1913. 1,66 milijona prebivalcev, sedaj šteje 5,56 milijonov prebivalcev in je potemtakem tretje največje mesto na svetu.

Anketa o delovnem času nameščencev

v Zagrebu

Na pobudo centralnega sekretarijata Delavskih zbornic se je vršila minuli ponedeljek v Zagrebu anketa o delovnem času nameščencev. Anketo je predsedoval minister socialne politike Cvetković. Zastopane so bile nameščenske organizacije (iz Maribora tov. Domiter), »Delavske zbornice«, centralni sekretariat Del. zbornic (s. Krekić), industrijske in trgovske zbornice, Suzor itd.

Prvotno je izgledalo, da se bo anketa razbila in razšla brez vsakega rezultata. Končno so se duhovi pomirili in je bilo po zaslišanju referatov sklenjeno, da bodo v teku enega meseca vsi referenti poslali pisemne referate ministrstvu, nakar bo sklicana nova anketa.

Sklenjeno je bilo tudi, da se bo v teku dveh mesecev vršila še ena konferenca, ki bo razpravljala

o uvedbi 40urnega tednika.

Pred zasedbo Šangaja po Japoncih

Japonci izgubili 40.000 vojakov

Boji pred Šangajem so takorekoč zaključeni. Kitajska armada je na umiku proti zapadu in severozapadu. Odločile so bitko japonske motorizirane čete. Kitajcem je vsled napredovanja grozila obkolitev in so morali izprazniti svoje postojanke. Kitajska poročila naglašajo, da so kitajske čete branile Šangaj samo toliko časa, da so med tem zgradili obrambno črto med reko Jangce in jezerom Tahi, koder vodi cesta v Nanking.

Pakt proti komunizmu

je podpisala tudi Italija

Dogovor med Nemčijo in Japonko o pobijanju komunizma kot svetovne nevarnosti, je podpisala tudi Italija. Inozemski listi pravijo, da ta podpis Italijo malo stane.

V splošnem pa je svetovna javnost mnenja, da se za paktom Nemčije, Japonske in Italije skriva dogovor, ki je naperjen proti Angliji.

Koliko Slovencev biva v inozemstvu?

V večjem številu prebivajo danes Slovenci zlasti v naslednjih ozemljih: V severni Ameriki 310.000, južni Ameriki 60.000, Kanadi (Amerika) 20.000, v Franciji 40.000, v Belgiji 5000, v Holandiji 3000, v Nemčiji 50.000, v Avstriji 40.000 in v Egiptu 10.000. Razkropljenih pa je v Palestini, Kitajski, Japonski in v Avstraliji vsaj 70.000, to je brez koroških in primorskih Slovencev.

Velik socialistični zbor v Zagrebu

Dr. Topalović govori o političnem položaju

Zagreb, 9. novembra 1937.

Sinoči se je vršilo v Zagrebu v dvorani »Novinarskega doma« veliko socialistično zborovanje. Dvorana je bila natrpano polna pristašev socialističnega gibanja, ki so z velikim zanimanjem sledili referatu s. dr. Topalovića o notranje političnem položaju. Govornika so večkrat pre-

kinili z živahnim odobravanjem.

Shodu je predsedoval s. Beker, urednik »Slobodne Riječi«.

Zborovanje je napravilo na javnost velik vtis, ker kaže, da se tudi na Hrvaškem vrši pribiranje socialističnih sil in da bo socialistična skupina v bodočem političnem življenju igrala vidno vlogo.

Dama in po svetu

Sladkor hočejo podražiti. Sladkorni baroni v Jugoslaviji so se obrnili na vlado s predlogom, da jim dovoli zvišati ceno sladkorju. Sladkor se jim zdi torej še prepoceni, dasi ni nikjer na svetu tako drag kot je ravno pri nas. Upajmo, da vlada ne bo ugodila predlogu sladkornih baronov. Pocenitvi bencina za avtomobile ne sme slediti povišanje cene sladkorju, ki daje pogonsko silo človeškemu organizmu! Ne sme se dovoliti, da bi sladkorni baroni, izrabljajoč dejstvo, da je produkcija sladkorja z mednarodnim dogovorom kapitalistov med seboj omejena

in konkurenca tudi sicer z zaščitno carino onemogočena, grenili državljanom življenje.

Socialne razmere delavstva se niso izboljšale. Na konferenci svobodnih delavskih strokovnih organizacij v Sarajevu je s. Luka Pavičević ugotovil, da so se delavske mezdve v splošnem sicer zvišale za 17 odst., toda je draginja porasla za 27 odst. pri življenjskih potrebščinah.

Izpriprava vojnega invalidskega zakona javlja minister socialne politike. Minister Cvetković je izjavil, da se invalidski zakon iz 1929 zamenja z novim zakonom.

A. M. de Jong:

69

IZDAJA

Otroška leta Mereyntjeja Geysena

Mereyntje je poslušal in si ni upal dihati, tako ga je prevzel čar te pravljice. Nejevoljen je vzdihnil, ko je nehala pripovedovati. Po kratkem molku je vprašal:

»In princ?«

Lepa gospa ga je sanjavo pogledala.

»Princ?« je ponovila globoko zamišljeno. Da, tega ne vem več natanko. Zdi se mi, da si je kmalu izbral ženo, ki je imela dušo. Sedaj je z njo poročen, na morskem deklico je pa čisto pozabil...«

Nekaj časa je vladala tišina.

Potem pa je vprašal Mereyntje s tresočim se glasom:

»Zakaj jokaš?«

»Saj ne jokam.«

»Pa je vendarle res... solze ti polze po licih.«

»Ah da, jokam iz usmiljenja do ubogega princa, ki je ostal tako sam samcat.«

»Meni se pa mnogo bolj smili uboga morsk deklica,« je rekel Mereyntje prepričevalno.

»Zakaj neki, Mereyntje?«

»No, enostavno radi tega, ker ni imela duše. To je vendar nekaj najstrašnejšega kar si moreš misliti!«

»Tako — misliš ti?« ga je vprašala lepa gospa. Prizvok njenega glasu je bil trd in iz njega je vel hlad. »Tudi tebi se zdi tako? ... Toda zakaj neki?«

»Ja, veš, duša je vendarle neumrjoča,« je vneto pridigoval Mereyntje. »Ako nimaš duše, ne moreš biti nikoli izveličan!«

Nenadoma se je pričela njegova ljuba gospa glasno smejati, smejala se je naravnost presunljivo, dasi je Mereynte dobro videl, da so ji po licih tekale solze. Potem se je vsedla na posteljo, privila malega dečka k sebi, ga poljubila na obe lici, govoreč brez sape od smeha:

»Oh, oh! Mereyntje, kako čudovito pameten deček si ti! ... Ti nisi ne veš, kako pameten si. Ti si me v resnici nekaj naučil, čuj, hvala ti lepa!«

In zopet je sedel Mereyntje ves osupel na svojem stolu, do ušes rdeč, in se je smejal, ne da bi vedel zakaj.

Na vrata je potrkalo; služkinja je vstopila v sobo s pladnjem, na katerem sta stali dve skodelici peneče se čokolade. Na svoje začudenje je izvedel, da je največja določena zanj; minute dolgo je sedel čisto tih in užival sijajno pijačo, ki jo je doslej poznal le po imenu. Ko je z žlico postr-

gal zadnje zrnje sladkorja in kakao iz dna skodelice in ves blažen vzdihnil, je rekla lepa gospa:

»Tako, Mereyntje... sedaj pa pojdi doli, k Mariji v kuhinjo ali pa na vrt. Med tem se bom oblekla in pridem za teboj. Potem pa bomo vsi skupaj jedli, kaj ne?«

»Da, gospa Valter,« je rekel deček, ki je med tem že tudi skočil s stola na tla. Trenutek ga je še trdno držala za roko in ga vprašala:

»Ali sem še vedno tvoja ljuba gospa, Mereyntje?«

O, da, da!« je vzkliknil deček vznemirjen. »Ti si še mnogo lepša kot si bila, ko sem te prvič videl!«

»No, to me pa veseli,« je odgovorila smehljaje in ga izpustila.

Mereyntje je stekel po stopnicah, ves zmeden od prijetnih občutkov, ki so ga obhajali. Zadnja vrata v veži so bila odprta. Slišal je, kako je Vrč zunaj razbijal in je stekel naravnost k njemu. V svoji otroški objestnosti je od zadaj objel s svojimi rokami Vrča čez kolena, vtaknil glavo med njegove noge in pogledal v začuden obraz svojega prijatelja.

»Pip, pip!« je klical, se kotal in brskal z nogami po robatem pesku.

(Dalje prihodnjik.)

Še dve spominski svečanosti za pok. T. G. Masarykom v Mežiški dolini.

Preteklo nedeljo sta se vršili v Mežiški dolini še dve spominski svečanosti za pok. T. G. Masarykom, ki so se ju udeležili rudarji, delavci in delavke ter zlasti tudi delavska mladina v velikem številu. Obe prireditvi »Vzajemnosti« sta bili izraz demokratske ljudske zavesti, ki čuti, da je Evropa s smrtjo pokojnega T. G. Masaryka izgubila največjega pobornika demokracije med državnikmi.

V Mežici

je bila prireditev dopoldne v dvorani pri Toftu. Mnogo rudarjev je prišlo k prireditvi takorekoč naravnost z dela. Lepo število je bilo tudi delavskih žen. O Masaryku, demokraciji in delavstvu je predaval s. dr. Reisman, ki je razložil vpliv Masaryka na javno življenje v Čehoslovaški in njegove zveze s socialističnim gibanjem, zlasti še njegov stik s socialno demokratično stranko ob ustanovitvi dnevnika »Prava Lidu«. S pozivom, da delavstvo sledi svetluemu vzgledu Masaryka tudi pri nas, je zaključil predavatelja svoja izvajanja, za katere je žel mnogo priznanja.

Za njim je govoril s. Eržen o socialni zaščiti in potrebi vpliva delavstva na socialno zakonodajo ter njeno izvajanje.

Zaključil je predavanje s. Potočnik Karel, ki se je zahvalil udeležencem in predavatelju. Na predavanju se je priglasilo več novih naročnikov za »Delavsko Politiko« in tudi nabralo večji znesek za tiskovni sklad, o čemer poročamo na drugem mestu.

V Prevaljah

je »Vzajemnost« priredila svečanost v dvorani pri Rozmanu. Dvorana je bila nabito polna poslušalcev iz Prevalj in Leš. Prihi-

teli pa so tudi pevci in pevke iz Guštanja s predsednikom »Vzajemnosti« s. Vavčejem in pa svojim pevovodjo s. V. Krivicem, da olepšajo prireditev. Odbor prevaljske »Vzajemnosti« je oskrbel okusno dekoracijo odra, na katerem je bila postavljena Masarykova slika, obdana od cvetja in zelenja, obrobljena s črtno in ožarjena v svitu rdeče luči.

Predavanje je otvoril tainik »Vzajemnosti« s. Klun Darinko, nakar je zbor guštaniške »Vzajemnosti« zapel čehoslovaško himno »Kje domov muji«.

Sledilo je predavanje s. dr. Reimana o Masarykovem življenju in delovanju. Govornik je orisal najznačilnejše momente iz javnega udejstvovanja velikega demokratičnega državnika in jih podkrepil s citati iz njegovih del. Navzoči so dobro razumeli, da ne gre Masaryka samo poslušati, ampak ga treba tudi posnemati. Predavatelja pa so nagradili z živahnim ploskanjem.

O socialni zaščiti je govoril s. Eržen nadvzvoječ na socialno zakonodajo v ČSR, kjer se je razvila in uveljavila pod zaščito pok. Masaryka, ob sodelovanju delavstva.

Pevci in pevke guštaniške »Vzajemnosti« so zapeli v spomin velikemu pokojniku »Vigred«, potem pa še več delavskih pesmi.

Ob zaključku predavanja se je priglasilo več novih naročnikov za »Delavsko Politiko« in nabralo lep znesek za tiskovni sklad.

Od predavanja so se guštanski sodruzi in sodružice podali na kolodvor, kjer so z ubranim petjem, ki je privabilo mnogo občinstva, pričakali odhoda vlaka.

Mežiška dolina je dostojno proslavila spomin T. G. Masaryka.

toliko med nami, ki so Ji nekdanj viharo nasprotovali. Za cerkev ni škoda, za ne, za odpadnike je, ker so za seboj porušili most, preko katerega bi morda le še ob žaru božje ljubezni našli pot k življenju svoje duše... Vendar jim nočemo biti sodniki, da jim poti nazaj po spokornem spoznanju resnice in prevare ne zapremo. — Ali je treba še komentarja? Skoro, da ne. Besede, ki so pisane v proslulem duhu »Slovenec« »čezane«, so tako jasne, da bolj jasne biti ne morejo. Dokler si magari suha veja brez verovanja, v svetih rimski cerkvi, tako dolgo je dobro. Ko pa enkrat napraviš nekaj s svojo glavlo — tedaj Sodomo in Gomoro nad tebe! In ne srmaujejo se, da h koncu še hinavsko vabijo nazaj. Toda ljudem se odpirajo oči — in ohranimo jim gornje tu, da ne zapade pozabi.

Sv. Lovrenc na Pohorju

O kovinarskem zborovanju bomo poročali v prihodnji številki našega lista obširneje.

Kulturni pregled

Mariborsko gledališče

Proslava čehoslovaškega narodnega praznika. Prav posrečena je bila zamisel, da je mariborsko gledališče uprizorilo v proslavo čehoslovaškega narodnega praznika znamenito dramo češkega pisatelja Čapka »Belo bolezen«. O dramu, ki je iskren slavospev humanemu človečanstvu in svobodoljubju, smo poročali že v lanski sezoni. Letošnja predstava je bila le še bolj poglobljena in zato še bolj učinkovita. Igro ponavljajo tudi letos ob polni hiši.

Koliko koles je na svetu? Neka ameriška statistika trdi, da je na vsem svetu 3 in pol milijona koles; od tega jih odpade na Evropo 2,196.000. V Zedinjenih državah severne Amerike jih je samo 119.000, torej razmeroma jako malo, to pa radi tega, ker ima tamkaj skoro vsak delavec svoj avtomobil.

Delavski pravni svetovalec

Doklada k renti (Zagorje)

Vprašanje: Pri Glavnih bratovskih skladnicah sem prosil, da mi prizna doklado k moji mesečni renti, pa je bila moja prošnja zavrnjena, češ, da mi doklada ne pripada, ker dobivam od pokojninskega zavoda mesečno pokojnino v znesku Din 700. Nekateri drugi upokojeenci, ki jih poznam, pa dobivajo doklado k renti, dasiravno imajo mala posestva. Ali morem upati na uspeh, če se pritožim zoper odločbo Glavne bratovske skladnice?

Odgovor: Dohodki Vaših znancev, ki so posestniki, so očitno ocenjeni nižje, kot pa znaša mesečno Vaša pokojnina pri pokojninskem zavodu, radi česar dobivajo dotični mali posestniki druginjsko doklado k renti, Vi pa ne. S pritožbo zoper odločbo Bratovske skladnice radi tega najbrže ne boste uspeli.

Nadurno delo nočnega čuvaja (Maribor)

Vprašanje: Zaposlen sem kot nočni čuvaj in delam stalno nadure, katerih pa mi trdka ne plačuje s 50% poviškom. Ali sem upravičen ta povisek zahtevati?

Odgovor: Po naredbi ministra za socialno politiko z dne 19. maja 1931 so nočni čuvaji izzeti iz določil zakona o zaščiti delavcev. Naredba je sicer izdana preko zakona in zato po našem mnenju ni veljavna, vendar jo sodišča kljub temu smatrajo za veljavno, ter nočnim čuvajem odrekajo pravico do nadurnega poviška.

Zaščiten kmečki dolg in siromašni upnik (Stenica)

Vprašanje: Leta 1931 sem prodal svoje posestvo ter si pridržal na njem prevzitek. Kupca sta se zavezala, da mi bodeta kupnino plačevala v letnih obrokih po Din 1000. Sedaj pa se branita plačati, češ, da sta zaščiteni. Ali morem doseči izterjavo obrokov?

Odgovor: Kupca ne moreta odklanjati plačila obrokov, ker so ti itak nižji kot pa oni določeni po uredbi o zaščiti kmetov. Tudi ne moreta zahtevati, da se njun dolg napram Vam zniža za 50%, ker ste Vi v slabših imovinskih prilikah, kot ona dva in nimate nikakih dohodkov. Radi tega lahko na podlagi notarske pogodbe, ki jo imate mirno predlagate proti njima izvršbo.

Inozemski mojstri, delavci in jeruzalemc

Ne vidijo krivice, ki vpije do neba

»Slovenec« je te dni poročal o inozemskem mojstru Silbermannu v tekstilni tovarni Škof v Košakih pri Mariboru, ki ga je banska uprava med tem že izgnala radi njegovega naravnost nečuvnega postopanja oz. občevanja z delavci.

Nas zelo veseli, da se je zadeva Silbermann rešila tako energično. »Slovenec« je o stvari poročal na tak način, da je vzbudil dojem pri čitateljih, kakor da bo oblast šele na njegovo inicijativo posegla vmes, v resnici pa se je to zgodilo že poprej, predno je bil objavljen protest v »Slovenec«.

Služaj Silbermanna nikakor ni osamljen. V raznih tovarnah je še več takih Silbermannov, ki nič boljše ne postopajo z delavci in delavkami, kakor pa je postopal izgnani Silbermann v Škofovi tovarni v Košakih. Nam bo zelo pogodu, ako bodo oblasti v vseh takih slučajih postopale enako energično in hitro.

Neokusno pa je, ako se gospoda pri »Slovenec« zadira v strokovne organizacije, češ, zakaj le strokovne organizacije ne nastopijo in vzamejo delavstva v zaščito? Gospodje vedo kako in kaj je pri nas s strokovnimi organizacijami, s kakšnimi težavami se imajo boriti in kakšni naporci so potrebni, predno se organizacija razmahne v obratu, zlasti, ako podjetnik na tihem sklone, da ne bo trpel organiziranih delavcev.

Kakšno zakonsko zaščito uživa organiziran delavec, ki ga podjetnik postavi na cesto? Nobene! Gospodje, skrbite, da bo posihmal drugače, pa bodo strokovne organizacije kmalu napravile red v obratih.

Pa ne gre samo za to. Mi n. pr. nikakor ne razumemo, kako je mogoče, da vidijo gospodje pri »Slovenec« samo slučaj Silbermanna, ne pa tudi drugih slučajev, o katerih z grozo govori vsa delavska in vsa poštena javnost v Sloveniji in tudi izven njenih mej.

Gospodje menda ne bodo rekli, da jim ni znan »slučaj« inozemskega mojstra pri trvdri Westen v Celju, ki se je drznil naše delavke ne samo psovati, ampak tudi klofutati in radi

katerega je bilo vrženih na cesto 270 delavcev in delavk, ker so se solidarno postavili v bran nadutemu tujcu. Možakar je izginil iz Celja, ker se je zbal sodišča, toda inozemski podjetnik je še poprej vrzel na cesto 270 trpinov in 80 družin celo iz stanovanj Radi enega samega inozemca je ob kruh 270 ljudi in 80 ob streho! Že eno leto vpijemo, da naj se ta strahovita krivica popravi, toda tisti, ki jim to pripovedujemo sede na ušesih in se delajo, kot bi se ne bilo ničesar zgodilo. Radi enega samega nadutega inozemca je 270 slovenskih delavcev in delavk ob kruh, vodilno slovensko časopisje pa kot da o vsem tem ničesar ne ve!

Pri Woschnaggu v Šoštanju so padli na cesto dolgoletni delavci, ker so si upali biti glasnejši, kot pa je bilo to gospodu šefu ljubo. Siro-maki ginejo v pomanjkanju, pa ni nikogar, ki bi podučil nemškega podjetnika, da tako ne sme postopati z delavci, ki niso zagrešili drugega, kot da so bili organizirani in kot taki hoteli boljšo ureditev delovnih prilik v tovarni.

Še bolj drastičen je pa slučaj v Konjicah, kjer so gospodje, ki stoje s »Slovenec« v zelo dobrih odnosih, naskočili tovarnarja Lauricha, ker pri občinskih volitvah slučajno ni vedel, da bo JRZ nadomestila JNS. Gospodje so odkrili, kako nehumano se postopa z delavci v tovarni in koliko psovke se usiplje iz ust nadutih inozemcev na glave ubogega delavstva. Da pokažejo kaj morejo, so dosegli, da je bilo izgnanih cel niz inozemcev iz tovarne. Toda že čez par dni so se vrnili vsi, tudi tisti, ki so po poročilih »Slovenca« psovali slovenske delavce, zato pa je pri ponovni vzpostavitvi obrata padlo na cesto preko 30 delavcev, pripadnikov »Slovenca« blizu stoječe organizacije, ki so svojo navtost, da bodo gospodje znali zaščititi vsaj njih, plačali z brezposelnostjo in bedo.

Tako stoji stvari z inozemskimi mojstri, delavci in jeruzalemc.

Gospodje, kaj rečete na to?

Književnost

Nova slovenska revija v inozemstvu. Napredni slovenski intelektualci v Ameriki so začeli v Čikagu izdajati »Cankarjev glasnik«, mesečnik za lepovstvo in pouk, pod uredništvom nestora slovenskega socialističnega kulturnega gibanja, s. Etbina Kristana, ki je ravno letos praznoval sedemdesetletnico svojega rojstva. Mnogi so že rekli, Etbina Kristana je bil s tem svojim novim nastopom v slovensko kulturno javnost je pa dokazal da je še. Občudovanja vredna je njegova energija, da se še v tej svoji visoki starosti loti urejevanja tako odličnega lista in v tako nezavidnih okoliščinah, ko slovenski življ v Ameriki, kljub vse odpornosti in žilavosti ob pomanjkanju svežega dotoka iz stare domovine, sicer počasi, a neizbežno pojemajo. Nič manj občudovanja vredna je pa zavednost in po-zrtvovalnost odličnih ameriških rojakov in njihovih organizacij, ki so se kot ustanovitelji polnoštevno zgrnili okrog novoustanovljene Cankarjeve ustanove. Poleg večine ameriških naprednih in svodoljubnih slovenskih kulturnih društev so navedena med ustanovitelji tudi imena odličnih in nam že dobro znanih posameznikov, kakor: Ivan Zajc, Vinko Cankar, Ana Krasna, Ivan Molek, Louis Adamič in mnogo drugih. Gospodarsko stran lista vodi Milan Medvešek. List vsebuje po 36 strani velike osmerke,

tiskan je na finem papirju in prinaša literarne prispevke izključno ameriških rojakov. Prejeli smo številki za avgust in september. Urednikov uvodnik zagotavlja, da bo negoval Cankarjeve ideale, zlasti pa njegov jezik. E. Kristan objavlja dramo »Ob zadnji ure« in novelo »Nevesta iz starega kraja«, Katka Zupančičeva nadaljuje soc. povest »Pritisk od zgoraj«, Ivan Molek objavlja dramsko sliko »Janezki«, Ana Krasna »Zlato posteljo«, Janezov Janez »Njene oči«, Jakob Zupančič »Sproščanje«; lepa je pesem Jožeta Širca »Jernejeva pravica« in Zvonka Novaka »V kresni noči«. Nadalje je tu več aktualnih člankov o amerškem gospodarstvu, o politiki na Daljnem vzhodu, o španskem vprašanju itd. Skratka, prav odlična revija, ki jo toplo priporočamo. Stane letno 4 dolarje.

V globoki žalosti sporočamo tužno vest, da je naša ljubljena mati

MAGDIČ TEREZIJA

dne 6. novembra t. l. v 54. letu za vedno zatisnila svoje trudne oči.

Pogreb pokojnice je bil 8. t. m.

Magdič Alojz,

žel. zvan. in ostalo sorodstvo.

MALI OGLASI

Naši čitatelji kupite najcenejše pri naših inserentih!

Franc Kormann'ov nasl. Karl Ragg

Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galanterija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največa izbira in najbolj nakup.

Priporoča se

SPECERIJSKA TRGOVINA
Delavski dom I.L.I.O.L.
Maribor, Frankopanova ulica 1.

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržaška c. 18, se priporoča cenj občinstva za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnih cenah. Hitra in solidna izdelava. Bogata izbira modnega blaga.

Naročajte tiskovine

v **Ljudski tiskarni**
Maribor, Sodna ulica št. 20

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarne v Mariboru. Telefon št. 2324